

Młoda Polska krakowska

*Biografia nie musi być nudna.
Życie i twórczość
Stanisława Wyspiańskiego*

**Materiały edukacyjne z zakresu
dziedzictwa kulturowego**

NARODOWY INSTYTUT
DZIEDZICTWA
NATIONAL HERITAGE BOARD OF POLAND

Komentarz do projektu *Młoda Polska krakowska*

Projekt scenariuszy lekcji *Młoda Polska krakowska* skoncentrowany został celowo i metodycznie wokół triady **miasto – twórca – dzieło**. Ważna jest w niej kolejność. Nauczyciel zaczyna od przedstawienia miasta (Kraków), by przejść do jego najważniejszego twórcy (Stanisław Wyspiański) i skończyć na krakowskim, ale jakże uniwersalnym polskim dziele (*Wesela*).

Cykl lekcji otwiera scenariusz *Mały i wielki zarazem – Kraków przelotem wieków zwierciadłem Młodej Polski* prezentujący Kraków jako najważniejszy ośrodek polskiego modernizmu. Na tę potrzebę nakręciłem specjalnie film pt. *Mały i wielki zarazem... Młodopolski Kraków* prezentujący miejsca, osoby, instytucje ważne w młodopolskim Krakowie, ale i pokazujący paradoksalność tego miasta – z jednej strony serce nowych nurtów, z drugiej mała prowincjonalna miejscina. Lekcję dopełniają: praca z tekstem prof. Anny Czabanowskiej-Wróbel, w której zwracam uwagę na kształtowanie analitycznego i syntetycznego myślenia oraz umiejętności przygotowujące do matury z języka polskiego, a sprawiające najwięcej problemów młodzieży (zagadnienia językoznawcze i dotyczące struktury tekstu) oraz działania twórcze uczniów, podczas których mają oni wejść w odpowiednie role – dziennikarza, historyka, poety, czy uczestnika internetowego czatu, by zaprezentować uroki młodopolskiego Krakowa.

Scenariusz drugi *Art Nouveau! Szlakiem krakowskiej secesji* dotyczy zjawiska secesji jako bardzo ciekawego, a zarazem niszowego kierunku w architekturze. Przygotowany przeze mnie film *Secesja w Krakowie*, traktuje nie tylko o zjawisku secesji, ale i oprowadza po miejscach w Krakowie, w których można dostrzec elementy Art Nouveau. Może być (zarówno zresztą jak dokument pierwszy) wykorzystany jako forma przygotowania do realnej wycieczki po mieście lub wirtualnego zwiedzania miasta. Bardzo ważnym dla mnie elementem filmu są pojęcia z zakresu architektury i historii sztuki oraz informacje o mniej znanych, a istotnych dla tożsamości miasta i kraju twórcach, czy instytucjach – m.in. architekcie Teodorze Talowskim czy Towarzystwie Gimnastycznym „Sokół”. Tworzą one świadomość zakorzenienia w dziedzictwie kulturowym i uczulają młodych ludzi na potrzebę jego ochrony.

Trzeci scenariusz *Biografia nie musi być nudna. Życie i twórczość Stanisława Wyspiańskiego* stanowi moją osobistą polemikę ze sposobem prezentowania biografii w szkole, który uważam za nużący i stereotypowy, ale i jest wyrazem przeświadczenia, że współczesna szkoła musi nadążać za życiem i twórczo wykorzystywać technologię informacyjno-komunikacyjną. Z życiem i twórczością Stanisława Wyspiańskiego młodzi ludzie zapoznają się przez fragment filmu oraz przygotowaną grę komputerową. Gra ma kilka poziomów, które prezentują konkretny obszar działalności twórczej artysty. Aby przejść do kolejnego poziomu, trzeba odpowiedzieć na pytania zamykające wirtualną prezentację określonego pola twórczości artysty. Ostatni poziom gry to pomost między scenariuszem trzecim a czwartym – uczeń otrzymuje do rozwiązania test z treści *Wesela*. Na końcu lekcji przewidziano twórcze zadania domowe przy użyciu przede wszystkim metod aktywizujących. Warto zwrócić uwagę na fakt, iż rodzaj zadania nie jest narzucony - uczeń może wybrać jedno z dwóch zadań, co czyni go świadomym uczestnikiem procesu uczenia i kształtuje odpowiedzialność za podejmowane decyzje.

Scenariusz czwarty *A to Polska właśnie – Wyspiański jako krytyk narodowych wad. Uniwersalizm „Wesela”* jest ekspozycją ponadczasowości *Wesela* i jego narodowego charakteru. Lekcja przedstawia utwór Wyspiańskiego jak lustro, w którym odbijają się nasze narodowe wady, ale

i stanowi punkt wyjścia do postaw twórczych i badawczych – uczeń ma w pewnym momencie potraktować dzieło Wyspiańskiego jako punkt wyjścia do oceny współczesnej mu rzeczywistości (metaplan). Ma także zauważyć uniwersalizm *Wesela*, przyglądając się współczesnemu językowi i badając ślady obecności dramatu w związkach frazeologicznych języka współczesnego. Zadanie dla chętnych można wykorzystać jako indywidualizację pracy z uczniem zdolnym.

Przygotowane lekcje wpisują się w nowoczesne trendy w nauczaniu poprzez korelację ścieżek przedmiotowych. Warto zwrócić uwagę, że lekcje te mogą być przeprowadzone w szkole ponadgimnazjalnej nie tylko jako lekcje języka polskiego, ale i historii i społeczeństwa, wiedzy o kulturze czy historii sztuki. Wskazują na to odniesienia do treści nauczania z poszczególnych przedmiotów w każdym scenariuszu. Nawet lekcja dotycząca *Wesela* została pomyślana w taki sposób, aby mógł się do niej odnieść nauczyciel historii (wady narodowe a historia Polski). Dziedzictwo kulturowe zostaje w nich przedstawione wielostronnie – są to zabytki związane z miastem, ale także pamięć o artyście czy jego dziele.

Lekcje te odchodzą także od modelu nauczyciela podającego wiedzę na rzecz nauczyciela-animatora czy doradcy i uzupełniają warsztat nauczyciela o nowe narzędzia pracy i metody. Wykorzystane metody są przede wszystkim problemowe oraz aktywizujące. Widzimy więc w projektach nie tylko odczyt czy pogadankę, ale i burzę mózgów, elementy dramy czy grę decyzyjną. Materiał sprzyja indywidualizacji nauczania przede wszystkim z uczniem zdolnym.

Szczególony nacisk jako nauczyciel języka polskiego kładę na używanie nowoczesnych technologii, stąd w moich lekcjach dwa filmy, gra i pomysł stworzenia mema. Staram się używać komputera i mediów nie w sposób efekciarski, ale jako funkcjonalnych narzędzi ułatwiających komunikację z młodym człowiekiem. Nowoczesna technologia nie jest wrogiem szkoły i nie musi wpływać na obniżenie poziomu nauczania – wręcz przeciwnie, jej odpowiednie wykorzystanie staje się gwarantem dydaktycznego sukcesu ucznia, nauczyciela i szkoły...

Biografia nie musi być nudna. Życie i twórczość Stanisława Wyspiańskiego

---

Czas trwania zajęć: 1 godzina lekcyjna

CEL LEKCJI:

zaprezentowanie sylwetki twórczej Stanisława Wyspiańskiego jako artysty totalnego.

Komentarz: Scenariusz jest wyjściem naprzeciw monotonnej (a dominującej niestety w praktyce szkolnej) prezentacji biografii i twórczości artystów. Licealistom każe się zazwyczaj czytać informacje z podręcznika czy encyklopedii. Autor scenariusza wychodzi z założenia, że biografia poetów należy do zadań bardzo niedocenianych, a zarazem interesujących i może być autentycznym spotkaniem z człowiekiem. Jest to również też sprzeciw wobec metod odtwórczych (nierzadko podających) – często dominujących na lekcjach o życiu i twórczości artystów. Lekcja wymaga użycia komputera. Nauczyciel decyduje, biorąc pod uwagę możliwości szkoły i uczniów, o pracy indywidualnej bądź zespołowej z grą komputerową.

Podstawa programowa: ZP I.2.1, I.3.1), II.1.1,2), II.2.1,2,3,4,5), II.3.1,2,4), II.4,2,3) ZR: I.1.2,3), II.3.1,4).

Treści nauczania: z zakresu przedmiotu historia sztuki – identyfikacja dzieł na podstawie charakterystycznych środków warsztatowych, twórczość najwybitniejszych artystów, definicje i terminy z zakresu historii sztuki, dzieła różnych epok i stylów; z zakresu przedmiotu wiedza o kulturze – treść i forma dzieła sztuki; z zakresu języka polskiego – odbieranie komunikatu dźwiękowego i wizualnego, spójna wypowiedź ustna i pisemna, uczestnictwo w dyskusji; z zakresu historii i społeczeństwa – kultura społeczeństwa XIX-wiecznego.

CELE OPERACYJNE LEKCJI

Po lekcji uczeń:

- wie, kim był Stanisław Wyspiański;
- potrafi określić cechy i obszary jego twórczości;
- potrafi nazwać i wymienić miejsca, instytucje, osoby związane z życiem Wyspiańskiego;
- potrafi przeprowadzić wywiad z artystą, prezentujący jego życie i twórczość;
- poprawnie posługuje się terminami związanymi ze sztuką modernistyczną;
- potrafi zaplanować i przewidzieć swoje działania (gra komputerowa).

METODY NAUCZANIA

Ekspozycja, symulacja, gra dydaktyczna, burza mózgów, notatka nieliniarna.

FORMY PRACY

Indywidualna lub/i grupowa.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE

Komputer (gra komputerowa), film.

PRZEBIEG LEKCJI

1. Nauczyciel rozpoczyna lekcję od określenia jej celów, ale bez zapisania tematu. Informuje, że uczniów czeka niesamowita przygoda. Będą poznawać twórczość Stanisława Wyspiańskiego, ale inaczej niż miało to miejsce w wypadku prezentowania biogramów ważnych artystów.
2. Nauczyciel prezentuje fragment filmu *Mały i wielki zarazem... Młodopolski Kraków* (3:45-7:50). Prosi o sporządzenie notatki nielinearnej o życiu i twórczości artysty.
3. Nauczyciel prosi uczniów o uruchomienie gry i podaje czytelnie jej zasady. Podczas pracy z grą komputerową uczniowie będą mieli okazję poznać sylwetkę Stanisława Wyspiańskiego. Zadaniem uczniów jest przejście wszystkich poziomów gry i notowanie w zeszytach luźnych informacji na temat życia i twórczości Wyspiańskiego. Grę kończy poziom, będący jednocześnie sprawdzianem wiedzy z „Wesela” – można więc potraktować tę lekcję jako pomost między prezentacją życia i twórczości Stanisława Wyspiańskiego, a omawianiem „Wesela”.
4. Po oglądnięciu krótkiego fragmentu filmu oraz przejściu gry uczniowie zapisują temat lekcji, któremu towarzyszy informacja od nauczyciela, iż to nie koniec przygody z twórczą prezentacją Stanisława Wyspiańskiego.
5. Nauczyciel podsumowuje z uczniami informacje o życiu i twórczości Stanisława Wyspiańskiego w formie swobodnych wniosków uczniów, rozpoczynających się od słów:
  - a) *Z życia i twórczości Wyspiańskiego za ważne uważam...*
  - b) *Nie wiedziałem, że Stanisław Wyspiański...*
6. Uczniowie otrzymują zadanie domowe do wyboru spośród dwóch poniższych:

Zadanie 1.

Sporządź niebanalny wywiad ze Stanisławem Wyspiańskim. Zaprezentuj w nim informacje o życiu i twórczości artysty.

Oto przykładowy fragment spodziewanego wywiadu:

- Proszę Pana, co wieczorami robi się na krakowskich Plantach?
- Poddaje nastrojowi chwili, rozmyśla nad nowym dziełem, rozważa własne życie.
- Czy był Pan na weselu, które szczególnie zapadło Panu w pamięć?
- Oj tak. Było to wesele Jadwigi Mikołajczykówny i Lucjana Rydla... Wielkie to było widowisko, ale i intelektualna uczta. Wyciągnąłem podczas tego spotkania wiele wniosków na temat tego, kim jesteśmy jako naród i jacy jesteśmy...
- Osobiste pytanie. Co albo kogo Pan najchętniej maluje?
- Uwielbiam malować dzieci. Szczególnie swoje. Lubię portrety Stasia. Gdy je maluję, czuję się niesamowicie. Staram się uchwycić pociechy w zwykłych sytuacjach. Bo przecież dzieci są najbardziej niezwykle właśnie wtedy. Choć moje dzieci nie mogą wysiedzieć w jednym miejscu, starałem się sportretować je z czułością i chciałem pokazać piękno zwykłych zachowań.

Zadanie 2.

Wyobraź sobie, że jesteś Stanisławem Wyspiańskim i chcesz zostać dyrektorem Teatru Miejskiego w Krakowie na przełomie XIX i XX wieku. Napisz list motywacyjny, w którym przedstawisz swoje dotychczasowe osiągnięcia oraz określisz plan działania na stanowisku.